

Raision
KAUPUNKI

KIUSAAMISEN EHKÄISY RAISION VARHAISKASVATUKSESSA/ Lapiokujan päiväkoti 2022

Sisällys

▪ SAATTEEKSI.....	3
▪ Raision kaupungin varhaiskasvatuksen kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelman tavoite	3
▪ VARHAISKASVATUSYKSIKÖN KIUUSAAMISEN EHKÄISYN JA PUUTTUMISEN SUUNNITELMAN SISÄLTÄMÄT ASIAT	4
▪ MITÄ KIUUSAAMINEN ON.....	5
▪ VARHAISKASVATUKSESSA ESIINTYVÄT KIUUSAAMISEN MUODOT JA TAVAT	6
▪ KIUUSAAMISEN EHKÄISEMINEN	7
▪ Kiusaamisen ehkäisyn keinoja	7
▪ MINIVERSO	7
▪ KIUUSAAMISEN TUNNISTAMINEN JA SIIHEN PUUTTUMINEN	8
▪ Kasvattajan velvollisuudet.....	8
▪ Turvallinen ilmapiiri/työyhteisö	8
▪ YHTEISTYÖ HUOLTAJIEN KANSSA	9
▪ YKSIKÖN SUUNNITELMA.....	9
▪ ARVIOINTI	9
▪ OPPILASHUOLTO	11
▪ KIRJALLISUUTTA:.....	11

SAATTEEKSI

Kädessäsi on Raision kaupungin varhaiskasvatuksen kiusaamisen ennaltaehkäisyn ja puuttumisen suunnitelma. Suunnitelma on tarkoitettu ohjenuoraksi varhaiskasvatustyksiköille, jotka työstävät omat yksikkökohtaiset suunnitelmansa tämän suunnitelman pohjalta.

Kiusaamista esiintyy myös pienten lasten keskuudessa ja siihen puuttuminen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa on erittäin tärkeää.

Jokainen varhaiskasvatuksen henkilöstöön kuuluva on velvollinen työssään puuttumaan lasten kiusaamistilanteisiin ja toimimaan oman yksikkönsä suunnitelman mukaisesti.

Raision kaupungin varhaiskasvatuksen kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelman tavoitteena on

- nostaa tietoisuutta kiusaamisilmiöstä
- vaikuttaa kiusaamiseen liittyviin asenteisiin
- sitouttaa henkilökuntaa toimimaan ja puuttumaan kiusaamista ehkäisevästi
- selkeyttää työyhteisöä??
- selkeyttää miten toimitaan ja perustellaan toimintansa
- tehdä työstä johdonmukaista ja tuloksellisempaa
- arvioida työtä
- vahvistaa huoltajien kanssa tehtävää yhteistyötä

TAUSTAA

Lapsella on oikeus suojaan fyysistä ja psyykkistä väkivaltaa vastaan. Kaikilla lapsilla on samat oikeudet ja he ovat samanarvoisia, eikä ketään saa syrjiä. (YK:n lasten oikeuksien yleissopimus artikla 2, 19).

Varhaiskasvatus- ja perusopetuslaki velvoittaa opetuksen järjestäjän laatimaan opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelman oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä (Laki ja Pykälä puuttu (629/1998, 29)). Lisäksi esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa edellytetään kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelman laatimista myös esiopetukseen. Lapsille, heidän huoltajilleen sekä esiopetuksen henkilöstölle tulee antaa tietoa väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän erilaisista

ilmenemistavoista, ennaltaehkäisystä ja esiopetuksen toimintatavoista näissä tilanteissa. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2010, 24.) esiopetuksen lainsäädäntö, varhaiskasvatuksen lainsäädäntö

Lapselle taataan turvallinen, psyykinen, fyysinen ja sosiaalinen oppimis- ja toimintaympäristö. Varhaiskasvatuksen henkilöstö yhteistyössä huoltajien ja lasten kanssa luovat toimintatavat ja mallit, joita he toiminnallaan ylläpitävät.

VARHAISKASVATUSYKSIKÖN KIUUSAAMISEN EHKÄISYN JA PUUTTUMISEN SUUNNITELMAN SISÄLTÄMÄT ASIAT

1. Päiväkodin henkilöstön yhteinen näkemys kiusaamisesta ja yhteinen tavoite kiusaamisen ehkäisemiseksi
2. Kiusaamisen ehkäisyn keinot
3. Kiusaamisen puuttumisen keinot
4. Suunnitelman arviointi
5. Suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen
6. Vanhempien ja lasten näkemys (henkilökunta, vanhemmat, yhteistyötahot)
7. Suunnitelman päivittäminen

KIUUSAAMISEN VAIKUTUKSET

Kiusaamisen ehkäisy on tärkeää, koska tutkimuksen mukaan kiusaamisella on vakavat ja pitkäkestoiset seuraukset. Kiusaaminen vaikuttaa negatiivisesti kiusaajan ja kiusattujen lisäksi myös muuhun lapsiryhmään, missä kiusaamista tapahtuu. Kiusaaminen vaikuttaa kokonaisvaltaisesti lapsen kasvuun ja kehitykseen. Kiusaaminen vahingoittaa sekä uhrin että kiusaajan vertaissuhteita pitkäkestoisesti ja vaikeuttaa vielä myöhemminkin elämässä heidän kiintymystään uusiin vertaisryhmiin (Pörhölä2008). Kiusatuiksi joutuneilla lapsilla ja nuorilla on todettu olevan heikompi itsetunto, masentuneisuutta, ahdistusta sekä jopa itsetuhoisia ajatuksia. Kiusaavilla lapsilla on lisääntynyt riski tehdä rikoksia myöhemmin elämässään tai jatkaa kiusaamista aikuisena, jos kukaan ei pysäytä negatiivista käyttäytymistä (Sourander ym.2009)

Kiusaamisen ehkäisy ja siihen puuttuminen on edellytys laadukkaan varhaiskasvatuksen toteuttamisille sekä välttämätöntä yksittäisen lapsenkehitykselle, olipa kyse sitten kiusatusta, kiusaajasta tai kiusaamista seuraamaan joutuneista muista lapsista.

Kiusaamisen ehkäisyyn tai puuttumiseen ei ole yhtä tapaa, joka sopisi kaikkiin tilanteisiin. Tärkeää on, että kaikki lapsen ympärillä toimivat aikuiset sitoutuvat ja osallistuvat kiusaamisen vastaiseen työhön. Olennaista on tavoitteellinen ja tietoinen toiminta, jota tukee tämän suunnitelman laatiminen.

MITÄ KIUSAAMINEN ON

Kiusaaminen on toistuvaa, tietoista ja tahallista. Se on ryhmäilmiö, missä ilmenee useita rooleja: kiusaaja, kiusattu, apuri, kannustaja, puolustaja sekä hiljainen hyväksyjä. Kiusaaminen voi olla joko suoraa tai epäsuoraa, fyysistä, sanallista tai psyykkistä ja siihen liittyy aina vallankäyttö.

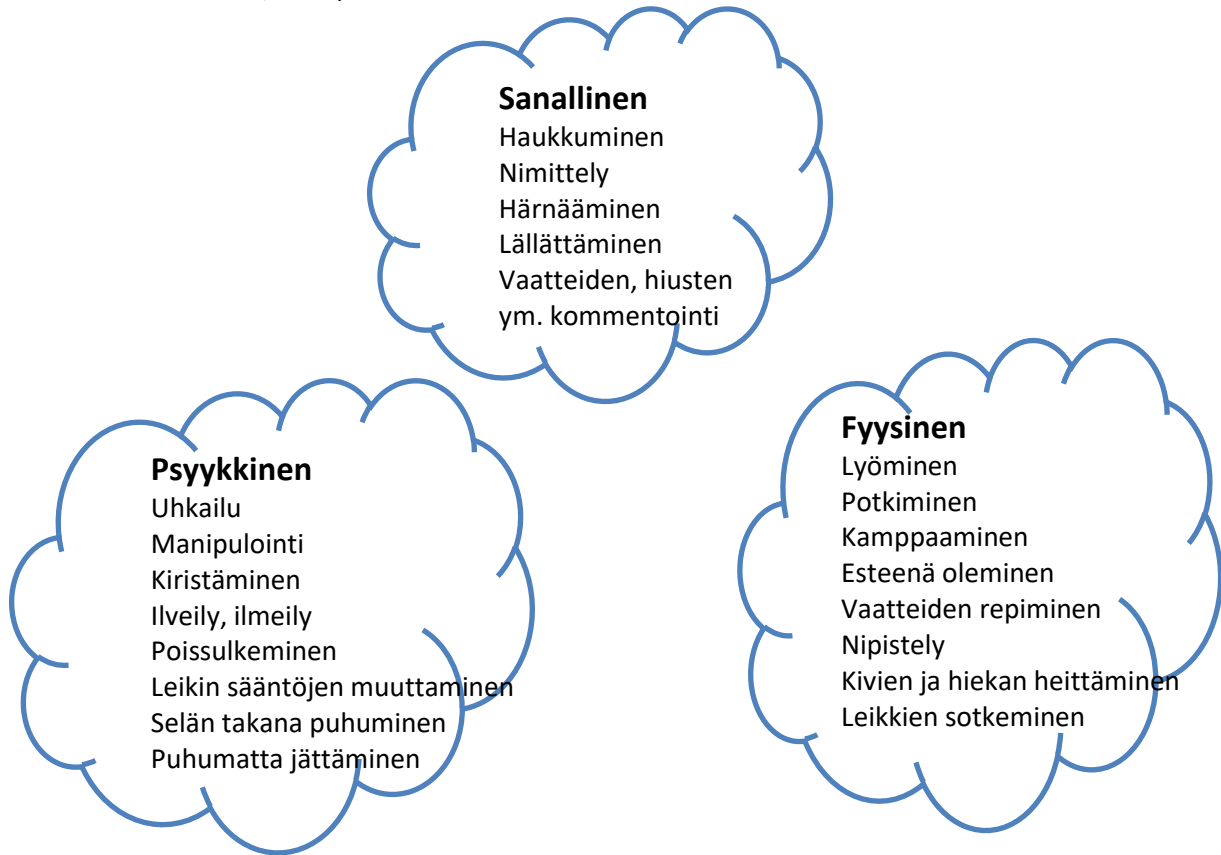
Kiusaamiseen liittyvissä tutkimuksissa kiusaamisen ja konfliktien välisenä erona pidetään sitä, että kiusaajan ja kiusatun välillä vallitsee epätasapaino. Konflikteissa ja riidoissa on usein kyse kahdesta suhteellisen tasaväkisestä henkilöstä, jotka riitelevät tai ovat eri mieltä jostakin asiasta. Kiusaamisessa puolestaan on kyse siitä, että kiusatulla on vaikeuksia puolustautua itseensä kohdistuvaa kielteistä toimintaa vastaan. Kiusaaminen on subjektiivinen kokemus, jonka kukin kokee yksilöllisesti.

Kiusaamistilanteissa on epätasapainoa vallan käytössä. Vallan epätasapaino voi olla sitä, että kiusaaja on fyysisesti isompi tai vahvempi, verbaalisesti taitavampi, iältään vanhempi tai hänellä on enemmän kavereita, korkeampi asema ryhmässä, hän tietää uhrin heikkoudet ja saa tukea ryhmän muilta jäseniltä. Vallan epätasapainon ei myöskään tarvitse olla todellista, vaan uhri voi vain kokea tilanteen sellaisena. (Pepler, Craig & Connolly, 1997.) Uhri on aluksi ehkä ollut suhteellisen tasavertainen kiusaajan kanssa, mutta ajan myötä kielteisen käytöksen seurauksena saakin entistä vähemmän toimintatilaa. Ruotsalainen tutkija Björk (1999)

VARHAISKASVATUKSESSA ESIINTYVÄT KIUSAAMISEN MUODOT JA TAVAT

(Kirves & Stoor-Grenner, 2010)

KEINOJA KIUSAAMISEN HUOMAAMISEKSI JA TUNNISTAMISEKSI

(Kirves & Stoor-Grenner, 2010)

- Havainnoi lasten leikkejä sekä sisällä että ulkona.
- Keskustele lasten kanssa kiusaamisesta ja ystävyydestä.
- Keskustele ja kysele lapsilta kiusaamiseen liittyvistä asioista,
- kuten missä negatiivisia tekoja, ”tyhmää”, tapahtuu.
- Rohkaise lapsia kertomaan, kiusaamisesta kertominen ei ole kantelua.
- Tee yhteistyötä huoltajien kanssa, rohkaise heitä ottamaan yhteyttä.
- Tee jäsenneltyjä haastatteluja (ota valokuvia mukaan tueksi).
- Käytä kuvia, jotka esittävät erilaisia kiusaamistilanteita.
- Lue lasten kanssa erilaisia aiheita käsitteleviä kirjoja.
- Tarkkaile tai tutki lähemmin lasten yhteistoimintaa ryhmässä ja dokumentoi havaintosi.

KIUSAAMISEN EHKÄISEMINEN

Kiusaamisen ehkäisy on kasvatusta tasa-arvoiseen yhteiskuntaan, jossa yksilöt kannattelevat ja kunnioittavat toinen toisiaan. Ennalta ehkäisyssä tärkeää on varhaiskasvatuksen henkilöstön sensitiivisyys, oikeudenmukaisuus, lasten tasa-arvoinen kohtaaminen, mutta ennen kaikkea se on osa arjen pedagogiikkaa ja laadukasta varhaiskasvatusta.

Kiusaamisen ehkäisy on koko yhteisön yhteinen asia, jossa aikuisen toiminta on ratkaisevaa. Lasten osallisuus ja yhteisöllisyys ovat keskeisiä ehkäiseviä periaatteita, kun pyritään siihen, että kaikki lapset saisivat myönteisiä ja positiivisia kokemuksia toisten ihmisten kanssa toimiessaan.

Kiusaamisen ehkäisyn keinoja

(Kirves & Stoor-Grenner, 2010) ← jokin uudempi lähde määrittelemään ehkäisyn keinoja

1. Turvallinen ilmapiiri
2. Sosiaaliset ja emotionaaliset taidot
3. Leikin havainnointi, ohjaaminen ja osallistuminen
4. Tapa- ja moraalikasvatus
5. Lapsen itsetunnon vahvistaminen
6. Lasten osallisuus
7. Tasa-arvon edistäminen

MINIVERSO

- MiniVerso on kehitetty osaksi varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria lapsen oikeuksien ja osallisuuden vahvistamiseksi ristiriitatilanteissa.
- MiniVerso on selkeä toimintamalli, jossa autetaan lapsia itse löytämään ratkaisuja ristiriitoihinsa.
- Luo edellytyksiä lasten aidolle osallisuudelle riitatilanteissa.
- Lasta ei leimata vaan kunnioitetaan ja kuunnellaan oman riitansa ja sen ratkaisun asiantuntijana.
- Tavoitteena on edistää lasten toimijuutta, vaikutusmahdollisuuksia ja elämäntaitoja.
- Ristiriitatilanteet ymmärretään tavalliseen elämään kuuluviksi.
- Erimielisyyksien ratkaiseminen on oppimistilanne, ei pelkästään hankala tai ikävä välikohtaus.

- MiniVerso antaa mahdollisuuden lapselle muuttaa toimintatapansa riidoissa rakentavammaksi kuin se tapa, jolla hän on aiemmin toiminut konflikteissa.
- Lapsi oppii sovitteluvampaa käyttäytymistä vain harjoitellen ja sovittellen toistojen kautta.

KIUSAAMISEN TUNNISTAMINEN JA SIIHEN PUUTTUMINEN

Kasvattajan velvollisuudet

Varhaiskasvatuksessa työntekijän tulee toimia kiusaamista ennaltaehkäisevästi, tunnistaa kiusaaminen, puuttua siihen yhdessä sovitulla tavoilla sekä arvioida ja havainnoida lasta. Kiusaamiseen puuttumisesta keskustellaan aina huoltajien kanssa. Kasvattaja toimii lapsen tulkkina, koska lapselta puuttuu usein sanat kertoa kokemastaan. Tärkeää on kuitenkin se, mitä lapsi itse kokee!

Turvallinen ilmapiiri/työyhteisö

Turvallisen ilmapiirin luomisen lähtökohtana on työyhteisön aikuissuhteet ja tapa, jolla aikuiset kohtaavat toisensa aikuisyhteisössä. Tästä asiasta voidaan ja on hyvä käydä keskustelua siinä vaiheessa, kun yksikössä käydään arvokeskusteluja säännöllisesti

Turvallinen, avoin ja luottamuksellinen ilmapiiri on edellytyksenä sille, että ryhmässä voi olla myönteistä yhteistoimintaa. Kaikkien lasten tulee tuntee, että heitä arvostetaan ja kunnioitetaan, ja että he voivat luottaa aikuisen olevan läsnä ja auttavan heitä tarvittaessa.

YHTEISTYÖ HUOLTAJIEN KANSSA

Lasten huoltajien rooli on tärkeä kiusaamisen ehkäisemisessä. Kiusaaminen ja kiusatuksi tuleminen on varhaiskasvatuksen ja huoltajien yhteinen asia. Henkilökunnan tehtävänä on lisätä huoltajien tietoisuutta kiusaamisesta ilmiönä. Kiusaamisen ehkäisyssä yhdensuuntaiset arvot huoltajien välillä ovat erityisen tärkeitä.

Huoltajien osallistaminen teeman esimerkiksi aihetta käsittelevien vanhempainiltojen kautta ja tietoisuuden lisääminen aiheesta on tärkeää, jotta kiusaamiseen puuttuminen tuo toivotun tuloksen ja kiusaaminen loppu. Huoltajien tuki varhaiskasvatuksen henkilöstölle on ensiarvoisen tärkeää.

YKSIKÖN SUUNNITELMA

Lapiokujan päiväkodissa noudatetaan Raision kaupungin varhaiskasvatuksen suunnitelmaa ja nyt päivitettyä kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelmaa. Varhaiskasvatusyksikkö kirjaa suunnitelmaansa ne konkreettiset toimenpiteet, jotka ovat tehokkaita juuri siinä yksikössä siellä olevien kasvattajien ja lasten kanssa.

ARVIOINTI

Varhaiskasvatuksen suunnitelman ja siihen liittyvän Kiusaamisen ehkäisemisen ja puuttumisen suunnitelmaa arvioidaan säännöllisesti. Suunnitelman käyttöä ja toimivuutta sekä sen käytöstä saatuja tuloksia arvioidaan kunkin ryhmän ryhmävasujen arviointiosassa.

Lapiokujan päiväkodin Kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelman päivittämisen tueksi toteutettiin lasten huoltajille ja heidän lapsille suunnattu kysely tammikuussa 2022. Tavoitteena oli kartoittaa huoltajien ja lasten näkemyksiä kiusaamisesta ja siihen puuttumisesta päiväkodissa ja kotona sekä nostaa tietoisuutta kiusaamisilmiöstä ja vahvistaa huoltajien kanssa tehtävää yhteistyötä. Lapsille suunnatussa kyselyssä lapset arvioivat myös; Mikä on kiusaamista?, Mitä pitää tehdä, jos joku kiusaa?, Millainen on reilu/ hyvä kaveri ja Miten sinä voisit olla hyvä kaveri?

Lapiokujan päiväkodin lasten huoltajilta saatujen vastausten perusteella kiusaamista ovat säännöllinen ja jatkuva epäasiallinen käytös, sanallinen kommentointi/vähättely, ulkopuolelle jättäminen, haukkumasanat, leikistä pois jättäminen, töniminen, lyöminen yms. fyysinen kiusaaminen, toiselle pahanmielen aiheuttaminen/satuttaminen fyysisesti (töniminen, lyöminen ym.) tai nimitteleminen, leikeistä pois jättäminen,

toistuvaa pahanmielen aiheuttamista toiselle, se voi olla henkistä tai fyysistä selkeää toiseen kohdistuvaa nimittelyä, irvailua tai toisen henkilökohtaisen omaisuuden jatkuvaa tuhoamista.

Vastausten perusteella kiusaamiseen tulisi puuttua välittömästi, kun kiusaamista havaitaan, opastaa lapsia, miten toisen kanssa ollaan, miten toiselle puhutaan, miettiä yhdessä miltä tuntuu kiusatusta/kiusaajasta, jutella tilanteesta lasten kanssa ja kerrata hyvä kaveri sääntöjä, myös koko ryhmän kanssa. Jos oma lapsi toistuvasti kiusaa muita tai on kiusauksen kohteena tai päiväkodin työntekijöillä herää tällainen ajatus, tulee vanhempien ja päiväkodin aikuisten jutella keskenään avoimesti, selvittää ja tehdä yhteistyötä katkaistakseen toiminta, myös toki yksittäisistä tapauksista lähtien, mikäli selkeitä ja tahallista toimintaa, jotta pääsee puuttumaan heti. Kiusaamiseen pitää puuttua keskustelemalla ja roolittamalla tilanne, sekä puhumalla tunteista.

Kyselyyn vastanneiden huoltajien mukaan kotona toimitaan kiusaamistilanteissa keskustelemalla lapsen kanssa, yrittäen saada hänen näkemyksen tapahtuneesta selville: miten on kiusattu, kuka ja mikä on lapsen oma rooli näissä tilanteissa. Käskemme lopettamaan ja kerromme miten pitäisi tehdä tai puhua muille. Selvitetään, mistä toiminta johtuu, millainen olo lapsella on, yritetään auttaa tunteiden kanssa mm. nimeämällä niitä. Jutellaan miltä kiusaajasta ja kiusatusta tuntuu, mikä on oikein ja väärin, lapselle kerrotaan minkälaista käytöstä lapselta toivotaan ja odotetaan. Asiasta puhutaan, jäähyenkäilyä rauhoitetaan ja opetellaan pyytämään anteeksi silmiin katsoen. Vanhemmille pitäisi kertoa aina, jos omaan lapseen kohdistuu kiusaamista tai jos oma lapsi on kiusannut muita.

Lasten kanssa käydyissä keskusteluissa esille nousi, että kiusaamista ovat töniminen, lyöminen, lelun ottaminen pois kädestä, joku sanoo jotain rumasti, ei saa syyttää ketään, ei saa huutaa toiselle, lyöminen, töniminen, potkiminen, työntäminen, pään lyöminen, nipistäminen, kiusaan toista kaveria, en tiedä mitä silloin tehdään, lyönyt, sanonut ilkeästi, sanonut rumasti, kiroileminen, nimitteleminen, toisen estäminen, toisen tekemän rikkomisen.

Lapset kertoivat että, jos joku kiusaa pitää kertoa aikuiselle, sanoa älä, rauhoittua ja hakea aikuinen, pyytää lopettamaan, sanoa aikuiselle, että toinen kiusaa, sanoa kiusaajalle, että lopeta!

Lasten mielestä kiva kaveri leikkii kauniisti, ottaa muut mukaan, leikkii kivasti, kannustaa kisoissa ja jumpassa, ei kiusaa ja juokse päin, sellainen joka ei ilkeile tai lyö, ei näytä pahaa mieltä, iloinen, hauska, kiva, syöttää palloa, leikkii mun kaa

Lapset kokivat olevansa kiva kaveri koska en koskaan kiusaa ketään, tarkoittaa sitä, että en lyö, että hän ei huuda toisen korvaan, kysyä kivaa leikkiä leikkimään, ei saa jättää ketään yksin, etten ilkeile, enkä lyö kepillä tai tönä, reipas, sanon, että olet kiva, olen ystävällinen, pyydän anteeksi jos olen tehnyt kurjasti, leikin kaikkien kanssa, kohtelen kaveria hyvin.

Lapiokujan päiväkodin henkilökunnan näkemyksissä nousi esille, että pienten lasten kiusaamisessa on kysymys puutteellisista vuorovaikutus-, tunne- ja itsesäätelytaidoista. Pienet lapset vasta opettelevat hallitsemaan tunteitaan ja käyttäytymistään sekä harjoittelevat toimimaan yhdessä oman ikä- ja kehitystasonsa mukaisesti. Kiusaamistilanteissa lapselle ei ole siis vielä kehittynyt myönteisiä tapoja toimia toisten kanssa. Varhaiskasvatuksessa kaikkia lapsia suojataan kiusaamiselta ja kaikilla lapsilla on oikeus opetella taitoja, jotka estävät kiusaamiseen ryhtymistä. Myönteistä toimintaa vahvistava turvallinen ja luottamuksellinen ilmapiiri, kannustaa lapsia toimimaan hyväntahtoisesti yhdessä sovittujen toimintatapojen mukaisesti. Aivan pienten

lasten kanssa voi ilmetä toistuvaa ja toiselle paha mieltä aiheuttavaa toimintaa, jota voidaan nimetä kiusanteoksi. Hieman vanhempien lasten kohdalla voi ilmetä saman lapsen tiettyyn toiseen lapseen kohdistuvaa fyysisen ja psyykkisen koskemattomuuden loukkaamista. Tilanteisiin puututaan välittömästi tehden selkeästi selväksi, ettei kyseinen toimintatapa ole hyväksyttävä. Tapahtuneesta keskustellaan yhdessä asianosaisten lasten kanssa ja jokaisella on oikeus kertoa näkemyksensä tapahtuneesta. Keskustelun tavoitteena on yhdessä löytää toinen rakentava toimintatapa. Tilanteissa aikuinen mallintaa ja ohjaa keskustelua hyödyntäen kuvia, draaman keinoja, empatiakyvyn lisäämiseen tähtäävää toimintaa sekä olemalla itse esimerkkinä lapsille. Aikuinen auttaa lapsia ymmärtämään millainen käytös ei ole sallittua mutta samalla tuo esimerkin oikeasta tavasta toimia.

4-6- vuotiaiden lasten kohdalla hyödynnetään myös MiniVerso sovittelumallia, jossa aikuinen auttaa lapsia itse löytämään ratkaisuja ristiriitoihinsa. Lasten kanssa keskustellaan kaikkia osapuolia kunnioittaen ja lapsille annetaan mahdollisuus muuttaa toimintatapansa riidoissa rakentavammaksi kuin se tapa, jolla hän on aiemmin toiminut ristiriitatilanteissa.

OPPILASHUOLTO

KIRJALLISUUTTA:

Kiusaamisen ehkäisy varhaiskasvatuksessa, Kirves, L. & Stoor-Grenner, M. 2010, **Kiusaamisen ehkäisy ja puuttumisen suunnitelman laatiminen**, Helsinki: MLL & Folkhälsan.

Kiusaavatko pienetkin lapset? Kirves, L. & Stoor-Grenner, M. 2010, Helsinki: MLL & Folkhälsan.

Pienet lapset ja kiusaamisen ehkäisy, Kirves, L. 2013. PS-kustannus.

Kiukkukirja - Aggressiokasvattajan käsikirja vauvasta kouluikään, Cacciatore, R. 2008. , Helsinki: Väestöliitto.

Aggression portaat, Cacciatore, R. 2008. . Helsinki: Opetushallitus.

Taaperosta taitavaksi toimijaksi: Itsesäätelytaitojen kehitys ja tukeminen.

Aro, T & Laakso, M-L, Niilo Mäki Instituutti. 2011. Jyväskylä: Niilo Mäki Instituutti.

Raision kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2019
MiniVerso

Raisio
KAUPUNKI

filename 0504274